

Handläggare

Kommundirektör Malin Krantz

Telefon +46522696007

malin.krantz@uddevalla.se

Yttrande till Justitiedepartementet över betänkandet Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd, SOU 2025:33

Sammanfattning av synpunkterna

Uddevalla kommun ser positivt på betänkandets förslag om återinförande av ett vandelsbegrepp i utlänningslagen och utökade möjligheter att vägra och återkalla uppehållstillstånd och avvisa en utlännings på grund av bristande vandel. För att förslagen ska kunna få genomslag i praktiken är kommunen införstådd med att Migrationsverket behöver få del av relevant information som kommunerna har tillgång till. Uddevalla kommun instämmer därför i betänkandets förslag.

Ett grundläggande krav på vandel återinförs i utlänningslagen (5.5 i betänkandet)

Uddevalla kommun instämmer i betänkandets förslag om att återinföra ett grundläggande krav på vandel i utlänningslagen för prövning av om en utlännings ska få resa in eller vistas i Sverige. Kommunen ser positivt på syftet med den skärpta regleringen, där det blir möjligt att avlägsna utlännings ur landet på grund av brister i hederligt levnadssätt.

Utlämnande på begäran av Migrationsverket (10.8.1 i betänkandet)

Uddevalla kommun ser positivt på förslaget att utlämnande av uppgifter ska föregås av en begäran av Migrationsverket i stället för på kommunens eget initiativ. Kommunen instämmer i att uppgiftslämnandet på detta sätt tydligare kan avgränsas till de uppgifter som Migrationsverket behöver för sin handläggning och att risken minskar för att integritetskänslig information som inte är relevant lämnas ut av kommunen.

Utlämnande ska föregås av en intresseavvägning (10.9 i betänkandet)

Uddevalla kommun instämmer i att ett eventuellt utlämnande ska föregås av en intresseavvägning. Förslaget innebär en möjlighet för kommunen att i sin bedömning av om utlämnande ska ske ta hänsyn till om det rör integritetskänsliga uppgifter inom socialtjänsten som det råder stark sekretess för samtidigt som uppgifternas förväntade betydelse för Migrationsverket är liten. Genom denna ventil neutraliseras risker för negativa effekter av förslagen inom socialtjänstens verksamhet.

Generell uppgiftsskyldighet för kommunerna (10.10.5 i betänkandet)

Uddevalla kommun är införstådd i att Migrationsverket behöver få tillgång till relevant information för att kunna göra en korrekt vandelsprövning. Enligt vad som framförts i betänkandet är det framför allt uppgifter om beslut om återkrav av ersättning från

välfärdssystemet som är av särskild betydelse för handläggningen av ärenden och som efterfrågas från socialnämnden och från kommunernas övriga nämnder. Därutöver kan kommunen ha andra uppgifter om en utlännings personliga förhållanden som behövs i Migrationsverkets handläggning. Kommunen ser positivt på en utökad skyldighet att lämna ut sådana uppgifter när det behövs för Migrationsverkets handläggning av ärenden om uppehållstillstånd eller avvisning.

Som betänkandet har pekat på finns det också redan idag en uppgiftsskyldighet till Migrationsverket för socialnämnden i 17 kap 1 § utlänningslagen för sekretessbelagda uppgifter. Enligt Uddevalla kommun bör denna omfatta en stor del av den uppgiftsskyldighet som efterfrågas från kommunerna.

Uppgifter som omfattas av socialtjänstsekretess enligt 26 kap 1 § OSL ska inte undantas från uppgiftsskyldighet (10.13.2 i betänkandet)

Förslaget att socialtjänstsekretessen i 26 kap 1 § OSL ska ge vika för uppgiftsskyldigheten delas av Uddevalla kommun.

Betänkandet har belyst risken för att ett utökat utlämnande av uppgifter från socialtjänsten kan få negativa effekter för förtroendet och tilliten till socialtjänstens verksamhet och framfört att denna risk inte ska förringas, men heller inte förstoras.

Uddevalla kommun ser positivt på betänkandets förslag om ökade möjligheter att vägra och återkalla uppehållstillstånd och avvisa en utlännings på grund av bristande vandel samt det uppgiftslämnande som behöver ske från kommunerna för Migrationsverkets vandelsprövning. De risker som lyfts i betänkandet om minskat förtroende för socialtjänstens verksamhet anser Uddevalla kommun vägs upp av det behov som Migrationsverket har av uppgifterna för att förslagen ska kunna få genomslag.

Genom förslaget att ett utlämnande ska föregås av en intresseavvägning finns en möjlighet för kommunen att ta hänsyn till om det handlar om integritetskänsliga uppgifter där behovet för Migrationsverket av uppgifterna inte är tydligt. På detta sätt har betänkandet beaktat och i möjligaste mån minskat riskerna för negativa effekter inom socialtjänstens verksamhet.

§ 175

Dnr KS/2025:322

Svar på remiss från Justitiedepartementet om Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd SOU 2025:33

Sammanfattning

Justitiedepartementet har berett Uddevalla kommun möjlighet att yttra sig över betänkandet Skärpta och tydligare krav på vandel vid uppehållstillstånd, SOU 2025:33.

Betänkandet innehåller förslag om utökade möjligheter att vägra och återkalla uppehållstillstånd och avvisa en utlänning på grund av bristande vandel. En del av förslagen innebär en utökad informationsskyldighet för kommunerna till Migrationsverket i ärenden om uppehållstillstånd eller avvisning. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Uddevalla kommun instämmer i utredningens förslag.

Beslutsunderlag

Kommunledningskontorets tjänsteskrivelse 2025-06-03.

Förslag till yttrande 2025-06-03.

Remiss från Justitiedepartementet om Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd, SOU 2025:33.

Yrkanden

Ingemar Samuelsson (S) ändringsyrkande:
avslag framställan från Justitiedepartementet.

David Höglund Velasquez (V), Camilla Johansson (C), Jarmo Uusitalo (MP):
bifall till Ingemar Samuelsson (S) ändringsyrkande.

Henrik Sundström (M) och Martin Pettersson (SD):
bifall till förvaltningens förslag.

Propositionsordningar

Ordförande ställer proposition på förvaltningens förslag och Ingemar Samuelsson (S) ändringsyrkande och finner att kommunstyrelsen beslutar enligt förvaltningens förslag.

Omröstning

Med 8 ja-röster mot 7 nej-röster finner ordförande att kommunstyrelsen bifaller förvaltningens förslag.

Forts: § 175

Ja-röst

Martin Pettersson (SD)
Henrik Sundström (M)
Niklas Moe (M)
Gösta Dahlberg (M)
David Sahlsten (KD)
Mattias Forseng (SD)
Christer Hasslebäck (UP)
Ann-Charlott Gustafsson (UP)

Nej-röst

Ingemar Samuelsson (S)
Annelie Högberg (S)
Stefan Skoglund (S)
Robert Wendel (S)
David Höglund Velasquez (V)
Jarmo Uusitalo (MP)
Camilla Johansson (C)

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att som svar på remissen lämna yttrande till Justitiedepartementet enligt framtaget förslag.

Reservation

Skriftlig reservation från Vänsterpartiet, Centerpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet:

Uddevalla kommun bör avstyrka samtliga förslag i betänkandet SOU 2025:33 och motsätta sig att något av dem genomförs i nuvarande utformning. Kommunen bör särskilt framhålla vikten av att värna rättssäkerhet, personlig integritet och socialtjänstens möjligheter att arbeta förtroendefullt med alla kommuninvånare, oavsett ursprung eller uppehållsstatus.

Utredningens förslag innebär allvarliga risker för förtroendet mellan invånare och socialtjänst, ett urholkat rättsskydd och ett ifrågasättande av grundläggande rättsprinciper. Detta gäller särskilt förslaget om ökad informationsöverföring, men också de delar som berör uppehållstillstånd och skärpta, men godtyckliga, krav på så kallad vandel.

Vi vill därför också tydligt markera att:

Vi kommer att arbeta för att förslaget om skärpta krav på vandel för uppehållstillstånd inte ska genomföras och att istället fokusera på att stärka skyddet för asylsökande och främja integration.

Mot denna bakgrund reserverar vi oss till förmån för eget avslagsyrkande.

Vid protokollet, Fredrick Göthberg

Justerat 2025-06-19, Martin Pettersson (SD), Jarmo Uusitalo (MP)

Justeringen tillkännagiven på anslagstavlan 2025-06-19, Fredrick Göthberg

Skickat 2025-06-19, Justitiedepartementet

Handläggare

Kommundirektör Malin Krantz

Telefon +46522696007

malin.krantz@uddevalla.se

Remiss från Justitiedepartementet om Skärpta och tydligare krav på vandel vid uppehållstillstånd, SOU 2025:33

Sammanfattning

Justitiedepartementet har berett Uddevalla kommun möjlighet att yttra sig över betänkandet Skärpta och tydligare krav på vandel vid uppehållstillstånd, SOU 2025:33.

Betänkandet innehåller förslag om utökade möjligheter att vägra och återkalla uppehållstillstånd och avvisa en utlänning på grund av bristande vandel. En del av förslagen innebär en utökad informationsskyldighet för kommunerna till Migrationsverket i ärenden om uppehållstillstånd eller avvisning. Förslagen föreslås träda i kraft den 1 juli 2026.

Uddevalla kommun instämmer i utredningens förslag.

Ärendebeskrivning

Betänkandets förslag

I betänkandet föreslås att ett grundläggande krav på vandel ska återinföras i utlänningslagen för prövning av om en utlänning ska få resa in eller vistas i Sverige. Begreppet vandel ska i utlänningslagen definieras som ett krav på att en utlänning lever på ett hederligt och skötsamt sätt. Detta krav innefattar att utlänningen ska följa gällande författningar samt i Sverige verkställbara avgöranden och andra beslut av domstolar och myndigheter.

Enligt betänkandet kan en utlänning ha omfattande och väl dokumenterade brister i sin vandel som kan avse beteenden eller handlingssätt som samhället i övrigt motverkar, även om dessa nödvändigtvis inte är straffbelagda. Betänkandet lyfter vissa aspekter som särskilt ska beaktas vid prövningen av en utlännings vandel. Det kan röra sig om klara fall av ovilja att betala sina skulder, missbruk av välfärdssystemet eller annan bristande regelefterlevnad. Vidare innefattas farligt eller grovt störande beteende på grund av missbruk. Det kan också vara fall där utlänningen har ett nära samröre med eller deltar i kriminella nätverk eller våldsbejakande organisationer och därför utgör ett säkerhetshot. Vidare nämns att en grund för att inleda särskild vandelsutredning kan vara att utlänningen inte kan förklara hur han eller hon försörjer sig samt att ett meddelat kontaktförbud som huvudregel bör vägas in vid en vandelsprövning.

För kommunernas del innehåller utredningen förslag om en generell sekretessbrytande uppgiftsskyldighet till Migrationsverket i ärenden om handläggning av uppehållstillstånd eller avvisning. Kommuner ska enligt förslaget på begäran av

Migrationsverket lämna ut en uppgift, om den behövs för handläggning av ärenden om uppehållstillstånd eller avvisning. Kommunerna har enligt utredningen, i likhet med övriga myndigheter som betalar ut ersättningar från välfärdssystemet, uppgifter som behövs vid Migrationsverkets prövning av en utlänningsandel i ärenden om uppehållstillstånd eller avvisning. För Migrationsverket är det framför allt uppgifter om beslut om återkrav av ersättning från välfärdssystemet som är av särskild betydelse för handläggningen av ärenden och som efterfrågas från socialnämnden och från kommunernas övriga nämnder. Därutöver kan kommunen ha andra uppgifter om en utlännings personliga förhållanden som behövs i Migrationsverkets handläggning.

Utlämnande med stöd av den generella uppgiftsskyldigheten ska enligt betänkandets förslag föregås av en intresseavvägning hos kommunen. Intresseavvägningen ska göras mellan å ena sidan det intresse som eventuell sekretess ska skydda och, å andra sidan, intresset av att uppgiften lämnas ut. Syftet är att det ska finnas en ventil för de fall då det kan bli orimliga effekter av att en uppgift skulle lämnas ut med stöd av den föreslagna uppgiftsskyldigheten.

Skyldigheten att lämna uppgifter till Migrationsverket ska inte tillämpas på vissa uppgifter som omfattas av sekretess. Socialtjänstsekretessen enligt 26 kap. 1 § offentlighets- och sekretesslagen ska dock enligt utredningens förslag inte hindra ett utlämnande av uppgifter från kommunen. Utredningen har bedömt att behovet av information från socialtjänsten är en viktig del som har betydelse för Migrationsverkets vandelsprövning.

Synpunkter

Kommunledningskontoret har inhämtat information från tjänstepersoner på socialförvaltningen och arbetsmarknadsavdelningen på kommunledningskontoret om hur den utökade uppgiftsskyldigheten kan förväntas påverka verksamheten. Förvaltningarna har framför allt lyft risker att ett utökat utlämnande av uppgifter från socialtjänsten kan få negativa effekter för förtroendet och tilliten till socialtjänstens verksamhet. Enligt vad som kommer till uttryck genom den nya socialtjänstlagen ska socialtjänsten arbeta förebyggande och vara lätt tillgänglig. Inom ramen för socialtjänstens förebyggande arbete och tidiga åtgärder är förtroende och tillit till socialtjänstens verksamhet centralt. När det gäller exempelvis socialtjänstens förebyggande arbete med stora samhällsproblem såsom missbruk och våld i nära relationer har förvaltningarna lyft risken att det kan minska viljan hos familjer att söka hjälp om socialtjänsten är skyldig att lämna ut sådana uppgifter till Migrationsverket i ärenden om uppehållstillstånd. Ett sådant uppgiftslämnande kan enligt förvaltningarna därför vara svårt att förena med intentionerna i den nya socialtjänstlagen.

Samtidigt ser den politiska majoriteten positivt på betänkandets förslag om skärpt reglering, där det blir möjligt att avlägsna utlännningar ur landet på grund av brister i hederligt levnadssätt. Det ska löna sig att göra rätt för sig och att vilja bli en del av det svenska samhället. Förtroendet för det svenska migrationssystemet förutsätter att det finns tydliga konsekvenser vid fusk och missbruk. För att förslagen ska kunna få genomslag i praktiken behöver Migrationsverket få ökad tillgång till relevant

information som kommunerna har tillgång till. De risker som förvaltningarna lyft om minskat förtroende för socialtjänstens verksamhet anser den politiska majoriteten vägs upp av det behov som Migrationsverket har av uppgifterna. Utredningen har också beaktat riskerna och genom införandet av en intresseavvägning neutraliserat alltför negativa effekter.

Ett förslag till yttrande har tagits fram av den politiska majoriteten där Uddevalla kommun instämmer i utredningens förslag.

Beslutsunderlag

Kommunledningskontorets tjänsteskrivelse 2025-06-03.

Förslag till yttrande 2025-06-03.

Remiss från Justitiedepartementet om Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd, SOU 2025:33.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att som svar på remissen lämna yttrande till Justitiedepartementet enligt framtaget förslag.

Malin Krantz
Kommundirektör

Beslutet och underlaget ska skickas till
Justitiedepartementet